

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы

БЕЛАРУСКАЯ ЛІНГВІСТЫКА

ВЫПУСК 67

МІНСК «БЕЛАРУСКАЯ НАВУКА» 2011

УДК 811.161.1'(082)

ББК 81.2Бей-5

Б43

Рэдакцыйная калегія:

А. А. Лукашанец (галоўны рэдактар),
В. М. Нікалаева (адказны сакратар),
М. П. Антропаў,
А. М. Булыка,
Л. П. Кунцэвіч,
І. Л. Капылоў,
В. П. Лемцюгова,
Н. В. Паляшчук,
В. П. Русак,
Г. А. Цыхун

Рэцэнзенты:

кандыдаты філалагічных навук А. У. Андрэева, А. А. Акуленка

Беларуская лінгвістыка. Вып. 67 / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы; рэдкал.: А. А. Лукашанец (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 2011. – 205 с.

Часопіс уключае артыкулы айчынных даследчыкаў, прысвечаныя актуальным пытанням беларускага мовазнаўства. Праблемы функцыянавання беларускай мовы разглядаюцца на лексічным, марфалагічным, фанетычным, словаўтваральным і сінтаксічным узроўнях. Пэўнае месца ў выпуску займаюць артыкулы па пытаннях лексікаграфіі, арфаэпіі, пунктуацыі, фразеалогіі, дыялекталогіі, тэрміналогіі, этымалогіі, гісторыі мовы і супастаўляльнага даследавання. У часопісе змешчаны матэрыялы хронікі, нататкі па культуры мовы і этымалогіі, рэцэнзіі.

Разлічаны на мовазнаўцаў, настаўнікаў, студэнтаў, журналістаў.

УДК 811.161.1'(082)

ББК 81.2Бей-5

© Афармленне. РУП «Выдавецкі дом
«Беларуская навука», 2011

**БЕЛАРУСКА-ЛАТЫШСКІ, ЛАТЫШСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК. =
BALTKRIEVU-LATVIEŠU, LATVIEŠU-BALTKRIEVU VĀRDNĪCA:
КАЛЯ 40 ТЫС. СЛОЎ / УКЛАД. М. АБАЛА; ГАЛ. РЭД. І. І. ЛУЧЫЦ-
ФЕДАРАЭЦ. – РЫГА: САЮЗ БЕЛАРУСАЎ ЛАТВІ, 2010. – 543 с.**

Беларуска-латышскія культурныя кантакты ніколі не былі інтэнсіўнымі, аднак ніколі і не спыняліся поўнасьцю. Не будзе лішнім нагадаць, што частка беларускіх і частка латышскіх зямель у Сярэднія вякі ўваходзілі ў Полацкае княства, а пазней – больш за сто гадоў у Віцебскую губерню (1802–1917), якая займала значную тэрыторыю – да лініі Екабпілс (Якабштат; Jēkabpils) – Ліпна (Liepna). У XX ст. культурай Беларусі цікавіўся і вялікі латвійскі паэт Яніс Райніс, які нарадзіўся каля горада Екабпілса і з дзяцінства сябраваў з беларусамі. Пазней як дэпутат латвійскага парламента ён абараняў у ім і інтарэсы беларускай меншасці. На пасадзе міністра адукацыі (1926–1928) спрыяў адкрыццю каля 50 беларускіх школ. У 1926 г. Я. Райніс наведаў Мінск і ўдзельнічаў у Акадэмічнай канферэнцыі па рэформе беларускага правапісу і азбукі (яго выступленне гл. у [1]).

Кантакты беларускай і балтыйскіх моў асвятляў яшчэ Я. Карскі [2], але ў плане лексікаграфіі беларуская і латышская ўпершыню апынуліся побач, відаць, у 1918 г., у «Сямімоўным слоўніку» ([3]; падрабязней пра яго гл. [4]). Потым доўгі час беларуская і латышская мова супастаўляліся толькі з вельмі спецыяльнай, вузка навуковай мэтай (гл. [5]). У 2008 г. невялікая

частка лексікі гэтых моў увайшла ў «Еўраслоўнік» [6]. І вось нядаўна быў зроблены яшчэ адзін крок да збліжэння беларускага і латышкага народаў, да лепшага пазнання культуры суседзей.

Летась завяршылася дваццацігадовая праца – пад адной вокладкай свет убачылі беларуска-латышскі і латышка-беларускі слоўнікі Мірдзы Абалы (1923–2007), шматгадовай супрацоўніцы Інстытута мовы і літаратуры Латвійскай акадэміі навук, нястомнай даследчыцы і папулярызатара беларуска-латышскіх культурных сувязей*. Яна не толькі вывучала літаратуры абодвух народаў, але і перакладала апавяданні Якуба Коласа і Уладзіміра Караткевіча, разам з беларускім паэтам Сяргеем Панізнікам склала анталогію латышкай паэзіі [7]. З 1991 г. М. Абала з’яўлялася старшынёй Латвійскай асацыяцыі беларусістаў. У 2001 г. «за вялікі асабісты ўклад у развіццё беларуска-латвійскіх культурных сувязей» яна была ўзнагароджана медалём Францыска Скарыны [8].

Давесці да публікацыі слоўнік (праца над якім пачалася ў 1990 г. – гл. нататку [9]), Мірдза Абала, на жаль, не паспела. Клопат пра выданне ўзяў на сябе Саюз беларусаў Латвіі (старшыня В. А. Піскунова), навуковае рэдагаванне ажыццявіў І. І. Лучыц-Федарэц (Інстытут мовы і літаратуры НАН Беларусі), які таксама поўнасьцю склаў вакабулы адсутнай у аўтарскіх матэрыялах літары «М» беларуска-латышкай часткі слоўніка і дапоўніў літару «К» латышка-беларускай часткі.

Рагледжанае выданне з’яўляецца першым агульнамоўным слоўнікам для дадзенай пары моў. Гэта абумоўлівае яго каштоўнасць і бяспрэчнае месца ў гісторыі лексікаграфіі. Аднак паспешліваць, з якой слоўнік быў выпушчаны ў свет, адмоўна адбілася на яго якасці.

На тытульным аркушы зазначана: «Слоўнік мае каля 40 000 слоў», у прадмове – «каля 40 000 загалоўных слоў» (с. 4, 6). Між тым праведзеныя намі падлікі даюць іншыя лічбы – каля 27 тысяч (12 тыс. бел.-лат. частка і 15 тыс. лат.-бел. частка). Цяжка сказаць, чым тлумачыцца гэтая неадпаведнасць, але яна мімаволі наводзіць на сумныя думкі пра магчымае пранікненне таннай рэкламы ў навуковыя выданні.

У слоўніках нярэдка змяшчаюць карысныя спісы геаграфічных назваў, асабовых імёнаў, скарачэнняў і г. д. – у разгледжаным выданні гэтага, на жаль, няма.

Уступная частка слоўніка складаецца з прадмовы, якая знаёміць з гісторыяй яго падрыхтоўкі, са звестак пра падачу матэрыялу і кароткай біяграфіі Мірдзы Абалы. Усё гэта пададзена па-беларуску і па-латышску, праўда,

* Выкарыстоўваецца традыцыйнае напісанне прозвішча даследчыцы (варыянт *Абола* гл. у [8]). Яно, аднак, дакладна не адлюстроўвае ні напісанне, ні вымаўленне арыгінала: па-латышску *Ābola* [ˈaːbuola]. Варыянт *Абала* ўзнік на базе рускай транслітэрацыі *Абола* і аўтаматычнай перадачы рускага ненацісканога [o] беларускім [a]. Можна меркаваць, што выпрацоўка правіл прамой, без рускага пасрэдняства, перадачы латышскіх уласных імёнаў – актуальная задача беларусістыкі.

латышскі тэкст досыць каструбаваты, месцамі нагадвае падрадкоўнік з беларускай і часам адступае ад правіл культуры маўлення (с. 6: «*priedāvājamā vārdnīca*», «*vārdnīcu iztrūkums*», «*vārdi, kas ir līdzīgi vai vienādi ar krieviem*», «*izturēt... pieeju*»; с. 7: «*pēc nepieciešamības seko atšķirīgas norādes*»; с. 8: «*vairāk kā*», «*garus gadus nodarbojās*», «*pārstāja pukstēties ... sirds*» і інш.).

У прадмове шчыра сказана пра недахопы слоўніка. Асобныя з іх абумоўлены аб'ектыўнымі прычынамі, але некаторыя, на нашу думку, усё-такі належала ліквідаваць пры падрыхтоўцы матэрыялаў М. Абалы да публікацыі. Так, няясна, што перашкаджала даваць граматычную інфармацыю больш сістэмна (у прыватнасці, пра чаргаванні зычных пры скланенні латышскіх назоўнікаў). Незразумелая, напрыклад, і заўвага пра тое, што «ўказанні на род назоўнікаў у латышскай частцы у асноўным даюцца ў тых выпадках, калі беларускі адпаведнік ужываецца (як правіла) толькі ў форме мужчынскага роду (напр., *прафесар, загадчык*)» (с. 4): слова *прафесар* няма ні ў беларуска-латышскай, ні ў латышка-беларускай частцы, а пры словах *загадчык* і *pārzinis* у абедзвюх частках слоўніка даюцца і іх адпаведнікі жаночага роду – *загадчыца, pārzine*.

Раздзел «Пабудова слоўніка» (с. 5) таксама ўтрымлівае некаторыя няясныя фармулёўкі. Занадта катэгарычным з'яўляецца сцвярджэнне, што «кожнае слова падаецца ў выглядзе самастойнага слоўнікавага артыкула» – у слоўніку ў гнёзды аб'яднаны пары слоў, якія адрозніваюцца родам, напрыклад, *abat/s, ~e* (на першым месцы, праўда, даецца то слова мужчынскага, то слова жаночага роду, параўн. *absolvent/e, ~s*), незваротныя і зваротныя дзеясловы, некаторыя іншыя цесна звязаныя вытворныя, а таксама, як заўважае сам рэдактар, «раўназначныя загалоўныя словы даюцца побач (са злучнікамі *i*)». Пры гэтым адзначана, што «лёгкаўтваральныя вытворныя словы прадстаўлены за рэдкім выключэннем» – верагодна, павінна быць «не прадстаўлены»; параўн. лтш. пераклад: «*sniegti retos gadījums*» (с. 7). Нягледзячы на правільнае ўказанне, уключанае ў раздзел «Пабудова слоўніка», у суседнім прыкладзе і ў корпусе слоўніка сінонімы, якія тлумачаць значэнне загалоўнага слова, нярэдка набраныя не курсівам у дужках, а прамымі шрыфтам, часам прамым паўтлустым: «**абабраць**... 3. абакрасці *arzagt, izrutināt*» – слова *абакрасці* даецца светлым прамым шрыфтам ва ўступе да слоўніка (с. 5), але паўтлустым у самім слоўніку (с. 11). У латышскай версіі «Пабудовы слоўніка» тэрмін «прыслоўе» памылкова перакладзены як «*divdabīis*» 'дзеепрыметнік', што робіць фразу «*Divdabji, kas ir izveidojami no īpašības vārdiem...*» абсурднай – 'Дзеепрыметнікі, якія ўтвараюцца ад прыметнікаў...'

Дасведчанаму чытачу незразумела, чаму «ў латышскіх словах націск падаецца вельмі рэдка». Трэба было патлумачыць гэта падрабязней, сказаць, што націск ставіцца толькі ў тых выпадках, калі ён падае не на першы склад, як у пераважнай большасці латышскіх слоў (у слоўніку, аднак, гэтая асаблівасць не адзначана ў многіх частых слоў, напрыклад, *nekad* 'ніколі',

paldies ‘дзякуй’, *pávisam* ‘1. усяго; разам; 2. зусім’, *pušotra* ‘паўтара; паўтары’, *vieñalga* ‘усё адно, усё роўна, абыякава’ і інш.). З другога боку, зусім не ўсе «беларускія словы (апрача курсіўных) маюць націскі» (с. 5): у беларуска-латышскай частцы націск паказаны толькі ў загалоўным слове слоўнікавага артыкула, але не ў прыкладах (набраных тлустым шрыфтам).

Прынцып замяшчэння загалоўнага слова яго першай літарай у тэксе слоўнікавага артыкула тлумачыцца двойчы з інтэрвалам у тры радкі. Пры гэтым шматлікія тэхнічныя памылкі суправаджаюць выкарыстанне знакаў касяка, які аддзяляе нязменную частку загалоўнага слова, і тыльды, якая замяняе гэтую частку ўнутры слоўнікавага артыкула, напрыклад: *беларус*, ~са, *ха/луй*, ~луя, *хакей*, *хакея*, *калій*, ~ю, *капыт*, ~це, *каларым/* ~у, *каньяк* ~ку, *канюк* ~а, *карак*, ~рка, *каралі*, ~яў, *карал/* ~а, *літовец*, ~ўца, *капуст*, ~еце, *мастацтва/*, *манеўр/*; *abhāz/s* ... ~e ... ~šu (трэба: *abhāz/s* ... ~iete ... ~iešu); *ābol/s* ... *ābols no ~es tālu nekrūt* (трэба: *ā. no ābeles tālu nekrūt*); *acumirk/i* ... *vienā* ~lī (трэба: *acumirk/i/s* ... *vienā* ~lī); *ādain/s* – рыска непатрэбная, бо прыкладаў іншых формаў у артыкуле няма; *adīt* ... ~tas *zeķes* (трэба: ~as *zeķes*) і інш.

Нясны і прынцып падачы факультатыўных элементаў перакладу: «факультатыўныя (неабавязковыя) словы даюцца ў круглых дужках, рэдка – у квадратных» – чым абумоўленая гэтая розніца? Амонімы, як звычайна, абяцана змяшчаць у асобных артыкулах, але гэта не заўсёды так у тэксе слоўніка: гл. *aizšaut*, *aiztikt* (с. 317) і інш.

Нататку «Пабудова слоўніка» добра было б скончыць тлумачэннем выкарыстаных у слоўніку памет і скарачэнняў (*грам.*, *ласк.*, *зб.*, *кул.*, *с.-г.*, *царк.*, *dsk*, *ar ko*, *u tml.*, *sar* і інш.). Большасць іх, напэўна, можна зразумець па кантэксце, але ўсё ж культура лексікаграфічнай працы патрабуе лепшага клопату пра чытача.

Крыўдая памылка дапушчана ў жыццяпісе М. Абалы (с. 8): пераблытаны пол і няправільна запісана прозвішча яе калегі і суаўтара Дзінтры Віксны (*Dzintra Vīksna*), якая таксама зрабіла важкі ўнёсак у вывучэнне гісторыі і культурных кантактаў латышоў і беларусаў.

У слоўнік увайшла і агульнастылёвая сучасная лексіка, і ўстарэлыя, але звязаныя з народнай культурай словы, і невялікая колькасць навуковых тэрмінаў. Пададзены асноўны лексічны фонд абедзвюх моў, у тым ліку такія важныя словы, без якіх немагчыма беларуская літаратура, як *спагада*, *спачуванне*, *бусел*, *валошка*, *воля*, *вясёлка*, *хата*, *хараство*, *праца*.

Даводзіцца, аднак, сказаць, што лексіка адбіралася не вельмі сістэмна. Як адзначана ў прадмове, першапачатковай ідэяй аўтара было стварэнне слоўніка дыферэнцыйнага тыпу (г. зн. уключыць толькі спецыфічныя беларускія словы, не падобныя да рускіх), але пазней ад гэтага прынцыпу яна адмовілася; рэдактар жа імкнуўся дапоўніць слоўнік «шырокаўжывальнымі словамі і фразеалагічнымі выразамі» (с. 4) (змешчаны словы *fabrika*, *miljonārs*, *ministrs*, *элегія*, *экалогія*). Падаецца немэтазгодным уключо-

чэнне ў слоўнік такога аб'ёму слоў тыпу *крэп-жаржэт* і *крэп-сацін*, *мецца-сапрана* (самога слова *сапрана* няма) і інш. І пры гэтым адсутнічаюць такія важныя і частотныя словы, як *вёска*, *сям'я*, *сястра*, *тата*, *свабода*. Няма шэрагу лічэбнікаў: *шэсць*, *сем*, *адзінаццаць*, *пятнаццаць*, *шаснаццаць*, *сямнаццаць*, *пяцьдзясят*, *шэсцьдзясят*, *семдзясят*, *пяцьсот*, *шэсцьсот*, *семсот*. Адсутнічаюць словы *зіма*, *гадзіна* (слова *гадзіннік* ёсць), *секунда*, *чэрвень*; як назву пятага месяца можна было ўключыць не толькі *май*, але і *травень*: яго прызнаюць не ўсе беларусазнаўцы, але яно часта сустракаецца ў тэкстах.

Шэраг прыкладаў састарэў, што робіць сумніўным мэтазгоднасць іх прыкладзення: у *часы сацыялізму* (с. 94), *забяспечваць мір ва ўсім свеце* (с. 95), *брычка ляцела з вялікай хуткасцю* (с. 159; прыклад для дзеяслова *ляцець*), *пры Сталіне* (с. 217; прыклад для прыназоўніка *пры*). Таксама дадзены (вельмі рэдкі) назоўнік *югаслаў*, але адсутнічаюць *серб* і *харват*.

У цэлым жа М. Абала прадэманстравала добрае веданне беларускай лексікі, уключыла багата слоў, спецыфічных для беларускай мовы і каштоўных для разумення тэкстаў на ёй і ўвогуле культуры (*акравак*, *братавая*, *брыль*, *вырай*, *здарожжаны*, *прыгон*, *шал*, *ятроўка* і інш.). З традыцыйных латышскіх слоў адзначым *daina* 'народная песня (латышская, літоўская)', *dzintars* 'буштын, янтар', *līgot* 'спяваць песні «ліга»', *sakta* 'сакта (прыналежнасць латышкага нацыянальнага касцюма)', *villaine* 'вялікая ваўняная хустка, элемент нацыянальнага касцюма) хустка'.

У слоўніку прадстаўлена і такая цяжкая для лексікаграфіі сфера мовы, як фразеалогія, параўн. характэрныя прыклады: *пакуль жаніцца, загаіцца; даць гасла; біць бібікі, ліць ваду на чый-н. млын*; у латышка-беларускай частцы: *kakla tiesa* 'права «жыцця і смерці» прыгоннага', *peras kā pliks pa nātrēm* 'б'ёцца як рыба аб лёд' і інш. Праўда, можна было б абысціся без калькаванага з рускай выразу *як вашыя справы?* (варыянт перакладу латышкага *kā klājas?* на с. 400), які не раз крытыкавалі і прапаноўвалі змяніць пытаннем *як маецца?*; апошняе спалучэнне справядліва і адлюстравана І. І. Лучыц-Федарэц у беларуска-латышскай частцы слоўніка (с. 169).

На жаль, у слоўніку няма тэхнічных хібаў і абдрукаў. Так, пры слове *здавальняць* (с. 60) даецца адсылка да *здаволіць*, якое адсутнічае. Перад перакладам словам *капуста* пазначана лічба 2 (с. 127), якая, відаць, указвае на другое значэнне ('страва'), але лічбы 1 і адпаведна першага значэння ('расліна') няма. Артыкул *асіміркли(s)* паўтораны двойчы (с. 312). Побач са словамі *глухі*, *грамавы*, *грамада*, *грызня*, *губны*, *гусці* надрукавана зорачка *, значэнне якой няясна (магчыма, яна ўзнікла на месцы знака націску). Прапушчаны дзеяслоў у латышскім тэксце *uz kādu baltām asīm* (так вынікае з перакладу «сярдзіта (злосна) утаропіцца (на каго-н.)», с. 312). Іншыя абдрукі: *чыіаць кнігу* (с. 94), *фіранкуі да т. п.* (с. 21), *глядзець, як баран на новя вароты* (с. 31) і г. д.

Загалоўныя словы суправаджаюцца граматычнай інфармацыяй (пра род, лік, трыванне, кіраванне дзеясловаў і прыназоўнікаў). Даводзіцца, аднак, канстатаваць пэўную непаслядоўнасць у падачы гэтых звестак. Так, у беларуска-латышскай частцы форма Д.-М. адз. назоўнікаў ж. р. суправаджаецца то паметай «Д., М.», то паметай «Д., М. адз.», то даецца без памет, то не даецца (нават пры наяўнасці чаргавання).

Беларуска-латышская частка ўсё-такі адрэдагавана дасведчаным мовазнаўцам з вялікім вопытам лексікаграфічнай работы І. І. Лучышам-Федарцом, а вось на латышка-беларускай частцы адсутнасць прафесійнага філолага-летаніста адбілася вельмі негатыўна: яна хутчэй нагадвае матэрыялы да слоўніка, як бы надрукаваную картатэку – без належнай рэдактарскай праўкі, з мноствам тэхнічных і нават зместавых памылак. Складаецца ўражанне, што латышскую частку рыхтавалі спецыялісты, малазнаёмыя з латышскай мовай, а карэктары Гінта Порыеце і Лігіта Ліена паставіліся да сваёй працы без увагі.

Абсалютна незразумела, чаму слоўнік настойвае на нелітаратурных формах Р. адз. слоў *akmens*, *asmens*: *акмеґа*, *асмеґа*. Іншыя словы гэтага тыпу альбо не маюць ніякіх памет пра асаблівасці змянення (*rudens*, *sāls*, *zibens*), альбо маюць няправільную памету *ūdens* (Р. адз. *~ni*), і толькі слова *mēness* суправаджаецца ўказаннем на правільны родны склон (які супадае з назоўным). Пры гэтым форма *акмеґа* даецца, напрыклад, і ў артыкуле слова *aizķerties*: «*kāja ~ķērās aiz акмеґа*», але ў самім артыкуле *akmens* пасля ўказання памылковага «Р. адз. *~ґа*» прыводзіцца прыклад «*a. laikmets*» – з правільным родным склонам...

Няма ніякай патрэбы падаваць родны склон слоў на *-us*: ён адназначна вызначаецца ўжо самой пачатковай формай. А вось у слоў на *-s* ж. р. (традыцыйнае 6-е скланенне) такая паметка неабходная – для адрознівання іх ад слоў м. р. (1-га скланення): побач без усякіх памет у слоўніку стаяць *sals* 'сцёжа, вялікі мароз' (1-е скланенне, Р. адз. *sala*) і *sāls* 'соль' (6-е скл., ці 2-е скланенне, Р. адз. *sāls*). Няма патрэбных памет і ў іншых слоў 6-га скланення: *klints*, *laudis*, *acs* (але ў *uzacs* Р. адз. пазначаны правільна), *auss* (але ў *nāss* ёсць Р. адз. *nāss*), *balss* (але *debess* у парадку)...

Пры такой непаслядоўнай і няпоўнай граматычнай характарыстыцы назоўнікаў ці варта здзіўляцца, што асноўных формаў дзеяслова слоўнік М. Абалы не прыводзіць зусім (адзінае выключэнне – дзеяслоў *būt* 'быць' у латышка-беларускай частцы)? Гэтым працягваецца агульная заганная традыцыя, што сыходзіць да тых часоў, калі латышка-замежныя і беларуска-замежныя слоўнікі ствараліся ў асноўным для латышоў і беларусаў, якія засвойвалі замежную мову, а не для іншаземцаў, зацікаўленых у латышскай ці беларускай. Іменнае словазмяненне значна прасцейшае за дзеяслоўнае, – ці не дзіўна прыводзіць формы назоўніка, але не даваць асноўных формаў дзеясловаў?..

Як можна бачыць, слоўнік атрымаўся вельмі аўтарскім, павінен разглядацца як важны помнік лексікаграфіі, як помнік доктару Мірдзе Абале.

Сёння беларуская мова перажывае цяжкі час. Вельмі прыемна, што ў цяперашнюю эпоху экспансіі англійскай, іспанскай, кітайскай культур знайшліся самаадданыя людзі, якія ахвяравалі сілы для работы не над папулярнымі і эканамічна прывабнымі лінгвістычнымі праектамі, а для выкароднай задачы развіцця нашых, родных моў. М. Абала і І. І. Лучыц-Федарэц працавалі над слоўнікамі не адзін год, але ў свет ён выйшаў, на жаль, не ў самым лепшым выглядзе, хаця, безумоўна, аблегчыць разуменне беларускіх і латышскіх тэкстаў, а таксама зможа паслужыць базай у далейшым удасканаленні слоўнікаў і размоўнікаў.

Сакрат заклікаў: «Загавары – каб я цябе пабачыў». Раней беларусы і латышы нярэдка былі вымушаны глядзець адзін на аднаго скрозь прызму рускай мовы. Цяпер бачыць суседзяў мы будзем лепш, але да дасягнення поўнай яснасці мае быць зроблена яшчэ шмат.

А. В. Андронаў (Санкт-Пецярбург), М. В. Супрунчук (Мінск)

Літаратура

1. Працы Акадэмічнае Конфэрэнцыі па рэформе беларускага правапісу і азбукі. – Мінск, 1927. – С. 23–25.
2. Карский, Е. К вопросу о влиянии литовского и латышского языков на белорусское наречие / Е. Карский // Русский филологический вестник. – 1903. – Т. 49, № 1–2. – С. 1–23.
3. Sieben-Sprachen-Wörterbuch: Deutsch-Polnisch-Russisch-Weißruthenisch-Litauisch-Lettisch-Jiddisch. – Leipzig, 1918. – 420 s.
4. Любецкая, К. П. З гісторыі нямецка-беларускай, беларуска-нямецкай лексікаграфіі і тэрмінаграфіі / навук. рэд. Г. Цыхун. – Мінск, 2002. – 131 с.
5. Лаучюте, Ю. А. Словарь балтизмов в славянских языках / АН СССР, Ин-т языкознания. – Л., 1982. – 211 с.
6. Баршчэўскі, Л. П. ЕўраСлоўнік = EuroThesaurus: 28 моў: каля 100 000 адзінак перакладу / Л. П. Баршчэўскі. – Мінск, 2008. – 700 с.
7. Латышская савецкая паэзія: анталогія: у 2 т. / рэдкал.: М. Абала і інш.; уклад. М. Абала, С. Панізнік; прадм. М. Чаклайса; рэд. Р. Барадулін. – Мінск, 1984. – Т. 1. – 254 с.; Т. 2. – 270 с.
8. Аб узнагароджанні М. Э. Абола медалём Францыска Скарыны: Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 2 мая 2001 г. № 224 [Электронны дакумент]. – Рэжым доступу: <http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=P30100224>. – Дата доступу: 26.02.2011.
9. Абала, М. Пачатак працы над беларуска-латышскім і латышка-беларускім слоўнікам / М. Абала // Беларуская мова: шляхі развіцця, кантакты, перспектывы: матэрыялы III Міжнар. кангр. беларусістаў / гал. рэд. Г. А. Цыхун. – Мінск, 2001. С. 261–262 [Беларусіка = Albaruthenica, 19].